

Také v tomto roce byla rozdělena dítkám nezaměstnaných podpora ve výši 10,000.000 Kč, z čehož bylo dáno 7 milionů na ošacování ministerstvem sociální péče a 3 miliony na výživu ministerstvem zásobování. Pro rok 1925 tato podpora již nebyla povolena. (Příště dále.)

Dr. František Vážný:

Několik slov k ochraně autorových (původcových) práv podle dosavadního stavu a podle reformních návrhů.

U nás je původcovo právo (autorské právo) upraveno jednak zákonným článkem XVI. z r. 1884 na Slovensku, jednak zákonem ze 26. prosince 1895, č. 197. ř. z. v ostatním obvodu našeho státu. K mezinárodní vzájemné ochraně autorských práv byla sjednána bernská konvence v r. 1886 (s pařížským dodatkem z r. 1896).¹⁾ Většina evropských států přistoupila již před světovou válkou k této konvenci. Rakousko však nepřistoupilo k této konvenci, v důsledku čehož nebylo lze v býv. rakouském státě docílití patřičné ochrany cizích autorů.

Podle článku 20. Saint-Germainské smlouvy z roku 1919 je náš stát zavázán, přistoupiti do 12 měsíců k mezinárodní úmluvě bernské. Dokud se tak nestane, je povinnen zabezpečiti zákonnou ochranu vlastnictví literárního a uměleckého příslušníkům spojených neb přidružených států, jmenovitě zabezpečiti jim výhody, jež jim byly přiznány uvedenou mezinárodní úmluvou. To bylo — mimo jiné — důvodem, aby se přikročilo k nové úpravě autorského zákona, který by byl přizpůsoben příslušným mezinárodním předpisům. Kromě toho je pro brzké uzákonění nového autorského práva důležité, aby se docílilo unifikace právních norem z tohoto důležitého oboru právního v celém našem státě; neboť mezi dosavadními zákony z r. 1884 a 1895 jsou v některých směrech podstatné rozdíly, což na delší dobu nelze připustiti.

Předem budtež naznačeny stručně hlavní pojmy právní v oboru autorského práva. Z naší literatury přihlíželi jsme hlavně k výkladům prof. Hermanna-Otavského »O právu autorském« (litoografované vydání) a k jeho pojednání ve »Sborníku věd právních a státních«, roč. X., »O přípustnosti a mezích exekuce autorskoprávní« a dále k obšírnému komentáři dra Jaroslava Pospíšila (»Výklad zákona o právu autorském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým«).

Právo autorské řadí se stejně jako právo patentní k osobnostním (subjektivním) právům.

Podstatou patentního a autorského práva jest, že »se určité plody lidské vynalézavosti, duševní neb umělecké činnosti zůstávají původci k výlučnému zhodnocení« (Mayr-Dominik, Soustava

¹⁾ Bernská úmluva byla revidována v Berlíně dne 15. listopadu 1908 a doplněna v Bernu 20. března 1914.

občanského práva, kniha I., str. 54.). Jsou právy majetkovými — poskytují panství nad věcmi netělesnými — vzhledem však k svému objektu nejsou právy věcnými v technickém smyslu. Právo autorské v technickém smyslu jest samostatným právem subjektivním. Jako takové, obsahuje právní ochranu autorových děl uměleckých, literárních a fotografických. V první řadě zabezpečuje zájmy autorovy, jeho individuální právo. Kromě toho však přihlíží i k zájmům celku, zájmům lidského pokroku, kulturních snah. Posléze však má z části přihlížeti i k zájmům nakladatelů, t. j. těch osob, které sprostředkují styk autora s publikem, pro něž jsou autorova díla určena. Tyto veškeré složky činí značně obtížným úkol, řešiti uspokojujícím způsobem zákonnou úpravu autorského práva. Nelze upříti, že dosavadní náš zákon o ochraně literárních a uměleckých děl jest v mnohých směrech dokonalý. Přirozeně ovšem nemůže již v dnešní době skýtati ve všech směrech uspokojujícího řešení. Nové poměry státoprávní, hospodářské a sociální vedly nutně k reformním návrhům, k odstranění některých, dnes již zastaralých ustanovení tohoto zákona. Přes to může sloužiti dosavadní náš zákon za základ při vypracování nového zákona autorského. Skutečně také vycházela naše osnova nového autorského zákona z dosavadního autorského zákona jakožto základu.

I. Subjekt autorsko právní ochrany.

Původcem (autorem) je osoba, jež jest individuálním, duševním tvůrcem díla (skladatel díla). Musí tu jíti o skutečné vytvoření díla. Nestačí pouhá fysická spolupráce (není na př. autorem pouhý tiskař, kamenník). Může býti též několik osob zúčastněno duševní samostatnou činností na vytvoření díla. Tu mluvíme o spolupůvodcích, spoluautorech. O spolupůvodcích ustanovuje náš zákon z r. 1895 v § 7, že k dílům, několika osobami společně vytvořeným, přísluší původské právo všem spolupůvodcům společně a nerozdílně. Spolupůvodcové mohou toliko ve srozumění disponovati o díle (zejména vydáním, napodobením, provozováním); každý o sobě však má právo, soudně stíhati vsáhnutí do práva společného. Zmíněný § však neustanovuje, co platí, nedohodnou-li se spolupůvodcové. Dle názoru Pospíšila »dlužno otázku tuto řešiti dle konkrétního případu, v úvaze, za jakým účelem nastalo sloučení duševní činnosti spoluautorů.« De lege ferenda bylo navrhováno, aby se v případě, nedohodnou-li se spoluautoři, společníku, jemuž z toho vzešla škoda, přiznalo právo, žádati na ostatních náhradu škody, o níž rozhodne soud. Tvůrci osnovy autorského zákona²⁾ navrhovali, aby v takovém případě platila obdobně ustanovení občanského zákoníka o nedílném spoluvlastnictví. Obdoba se spoluvlastnictvím je v daném případě na místě. Umělecké dílo na př., na němž bylo zúčastněno několik původců, tvoří dohromady jediný celek; každý společník je účasten na výsledku celého díla.

²⁾ Osnova autorského práva byla již svého času vypracována v meziministerské komisi za účasti prof. Hermana-Otavského. V roce 1921 přijata senátem Národního shromáždění (tisk č. 3238). Ježto však vyskytly se ještě různé požadavky z interesovaných kruhů, bylo uzákonění osnovy odsunuto. Původní osnova dozná asi ještě některých změn.

Podle patentu z r. 1846 příslušelo autorské právo též objednateli díla. Takové ustanovení do našeho zákona z r. 1895 nebylo již po-
jato. Zvláštní ustanovení platí však i tu dle § 13, podle něhož u
podobizen, které byly za úplatu objednány, ať jsou to již díla vý-
tvárných umění, nebo díla fotografická, přísluší práva původcova
zákazníku. Spor je o to, zda v tom případě přísluší zákazníkovi
původní, či toliko odvozené (derivativní) právo autorské. Posléz
uvedený názor převládá (u nás zastával jej Hermann-Otavský
i Pospíšil) s odůvodněním, že opačný náhled znamenal by příliš
příkré důsledky pro autora díla. Bylo též de lege ferenda navrho-
váno, aby bylo do autorského zákona pojato ustanovení, že v ta-
kovém případě přísluší původcova práva zákazníkovi jako odvo-
zená práva. Ale i proti tomu bylo poukazováno na neodůvodněnost
toho, aby zákazník byl jediné oprávněn dílem nakládati. Také naše
osnova autor. zák. (čís. 3238 tisku poslanecké sněmovny Národ.
shromáždění) se o původcově právu zákazníka u podobizen, jako
dílu výtvarných umění, nezmiňuje a přiznává toliko objednateli
určitá oprávnění.

Zvláštní ustanovení platí též dle § 12 našeho zákona, dle něhož
u fotografií, po živnostensku zhotovených, přísluší původcova
práva majiteli živnosti.

Uherský zákonný článek XVI. z r. 1884 poskytl ochranu i dílům
uherských státních příslušníků vyšlým v cizině i dílům cizinců,
vyšlým v Uhrách a dílům cizinců, bydlících a nepřetržitě zdaně-
ných aspoň po 2 roky v území býv. uherského státu (nyní platí to
u nás ohledně Slovenska a Podkarpatské Rusi). Náš zákon z r.
1895 chrání dle § 1 díla, která vyšla v tuzemsku, dále taková díla,
jichž původcové jsou našimi státními občany, nechť dílo vyšlo v tu-
zemsku nebo v cizozemsku aneb nechť vůbec nebylo vyšlo. Podle
§ 2. našeho zákona (doplněného zákonem ze 24. února 1907, č. 58.
ř. z.) vztahuje se k dílům cizozemců, jestliže vyšla v říši německé
a k nevydaným dílům německých příslušníků státních zákon tento,
pokud je vzájemnost zaručena, s tou obměnou, že ochrana netrvá
déle, než v německé říši samé. Pro jiná díla ochrana má platnost
dle obsahu státních smluv; pokud není státních smluv, mohou býti
předpisy autorského zákona zcela nebo částečně aplikovány na díla
cizích příslušníků, je-li vzájemnost zaručena, a to nařízením ministra
spravedlnosti, vyhlášeným v říšském zákoníku (dnes ovšem dle naší
ústavy neexistují nařízení jediného ministra, nýbrž toliko vládní
nařízení, publikovaná ve Sbírce zákonů a nařízení).

Dle Bernské úmluvy jsou závaznými její ustanovení, jimiž se
stanoví, že požívání a výkon původcových práv nejsou podmíněny
žádnými formalitami a jsou nezávislé na ochraně ve státě, kde
dílo povstalo. Bývalý rakouský stát nepřistoupil k bernské úmluvě,
nebyla proto ochrana cizích autorů plně a dostačujícím způsobem
zabezpečena. Zlepšení v tom směru nastalo vydáním uvedeného
zákona z r. 1907.

Původské právo může — ve smyslu § 15 našeho zákona — je-
dině přejíti na dědice (právo odumrti se tu neuznává). Na jiné
osoby může býti toliko výkon původského práva převeden —
§ 16 našeho zákona mluví jen o přípustnosti převodu výkonu autor-

ského práva samého.³⁾ K tomuto ustanovení třeba mít na mysli učení o dvojích zájmech autorových: zájmech materiálních i imateriálních. Ustanovení § 16, jež by při striktním výkladu vedlo k povážlivým důsledkům, jest dle Hermann-Otavského vykládati tak, že »jest připustiti singulární sukcessi ve právo autorské samo, arci však s účinky pro nabyvatele jen obmezenými, totiž potud, pokud slouží k ochraně zájmů majetkových; pokud se však jedná o ochranu zájmů imateriálních (individuálních a ideálních), setrvává autorské právo při autoru resp. jeho dědicích« (Hermann-Otavský »O přípustnosti a mezích exekuce autorsko-právní« ve Sborníku věd právních a státních, ročník X., str. 388). Že singulární sukcessi v autorské právo třeba uznati, vyplývá, jak Hermann-Otavský na uvedeném místě vykládá, též z toho, že by při opačném stanovisku nemělo žádného smyslu ustanovení § 14 autorského zákona, dle něhož právo autorské, pokud přísluší původci nebo jeho dědicům, nemůže býti stíženo prostředky exekucními nebo zajišťovacími. De lege ferenda navrhuje se pro příští autorský zákon, aby v ustanovení o převodu autorského práva bylo výslovně stanoveno, že původci nebo dědicům zůstává i v případě singulární sukcesse právo, pokud jde o ochranu nemajetkových původcových práv a dále, že zanikne-li autorské právo (scil. převedené) v osobě singulárního sukcessora, nabývá opět právo původcovo a jeho dědiců původního rozsahu.

II. Předmět ochrany autorskoprávní.

Autorským zákonem jsou chráněna díla literární, umělecká a fotografická (§ 1 našeho zákona). Uherský autorský zákon poskytuje ochranu též poučným a zábavným přednáškám, souborným vydáním veřejných řečí a sebraným a vyšlým zprávám novinářským. Podle bernské úmluvy poskytuje se ochrana literárním a uměleckým dílům vůbec, překladům, přizpůsobením, hudebním úpravám a jiným zpracováním, fotografiím. Chráněna jsou dle bernské úmluvy též díla umění stavitelského.

Náš zákon uvádí — byť i velmi podrobně, přece však jen příkladem — výpočet děl, požívajících autorskoprávní ochrany. Za díla literární neb umělecká mají se ve smyslu našeho zákona považovati: 1. knihy, brožurky, časopisy, sbírky listů a všechna jiná slovesná díla z oboru literatury; 2. dramatická, dramaticko-hudební a choreografická díla (divadelní díla); 3. literárním účelům sloužící kresby, vyobrazení, plány, mapy, plastická zobrazení a skizy tohoto druhu, když dle jejich účelu nesluší je považovati za díla umělecká; 4. přednášky pro povzbuzení, poučení nebo zábavu; 5. díla hudebního umění s textem nebo bez textu; 6. díla výtvarných umělců, jako: malby, kresby, plány a návrhy pro architektonické práce, pak rytiny, dřevoryty a všechny ostatní výrobky grafického umění; díla sochařská, díla umění ryteckého a medailérského a jiná plastická díla umělecká. Díla umění stavitelského jsou však z autorskoprávní ochrany ve smyslu našeho zákona vyňata. Za fotografická díla ve smyslu našeho zákona

³⁾ Naproti tomu mluví uherský autorský zákon v § 3 o původském právu samém, nikoli jen o výkonu jeho.

třeba pokládati všechny výrobky, při jejichž výrobě bylo použito fotografického pochodu jakožto potřebného prostředku pomocného. Roztřídění jednotlivých děl, autorským právem chráněných, je odůvodněno tím, že obsah disposičního práva autora u jednotlivých chráněných děl jest různý a tedy je i různý dosah autorskoprávní ochrany. Autorské právo k dílům literárním obsahuje výlučné právo dílo uveřejniti, rozmnožovati, odbývati (t. j. po živnostensku rozšiřovati) a překládati. U divadelních děl přistupuje k tomu výlučné právo ku veřejnému provozování. U přednášek, pokud nejsou řádně vydány, zahrnuje původské právo v sobě též výlučné právo veřejného přednesu. K řádným překladům existuje původské právo jako k dílům původním (§ 23 našeho autorského zákona). U děl hudebních původské právo obsahuje výlučné právo, dílo uveřejniti, rozmnožovati, rozšiřovati a veřejně provozovati (§ 31 našeho autorského zákona). Původské právo k dílům výtvarných umění obsahuje výlučné právo, dílo uveřejniti; kromě toho patří k výlučnému právu autora díla výtvarných umění napodobiti toto dílo a napodobeniny rozšiřovati. Stejně jako k dílu původnímu, přísluší právo autorské původci takového díla umění výtvarného, které je napodobeninou jiného díla výtvarného, pokud napodobenina byla zhotovena jiným uměleckým postupem než od původce původního díla upotřebeným. Napodobení řádné napodobeniny potřebuje však také schválení původce díla původního (§ 37 našeho autor. zákona). Posléze u děl fotografických původské právo obsahuje výlučné právo, dílo uveřejniti, fotograficky rozmnožovati a rozmnoženiny rozšiřovati (§ 40 autor. zák.).

Osnova autorského zákona demonstrativní výpočet chráněných děl jednak ve smyslu bernské úmluvy doplnila, jednak rozšířila, hledíc k změněným poměrům. Tak jmenovitě se navrhuje, aby kromě děl, uvedených v § 4 dosavadního zákona autorského, byly pod autorskoprávní ochranu pojaty též jednotlivé dopisy (dosavad jen sbírky listů), dále i deníky a jiné soukromé záznamy, neurčené pro tisk; pak kinematografická nebo podobným postupem vytvořená díla, jsou-li pro svoje uspořádání jevištního příběhu nebo spojení předvedených příběhů zvláštními výtvary a byl-li děj ustálen pro jeviště jakýmkoli způsobem; konečně též díla uměleckého průmyslu, stavitelství, umění užitého, zahradního, výrobky zhotovené litografií a podobnými pochody, zeměpisné, místopisné, architektonické nebo vědecké plány a náčrty¹⁾ a posléze kinematografické snímky. De lege ferenda byl již dávno před vypracováním osnovy hájen širší rozsah chráněných děl, než jak je stanoveno v autor. zákoně, jmenovitě profesorem Hermannem-Otavským.

III. Vsáhnutí do autorských práv; ochrana autorských práv v užším smyslu.

Jakékoli porušení autorských práv jeví se jako zasáhnutí do autorských práv. Ochrana těchto práv dle našeho práva jest dvojí:

¹⁾ Dosavadní autorský zákon díla umění stavitelského nechrání, chrání však plány a návrhy pro architektonické práce, a to jako »díla výtvarných umění«. Věcné námitky proti tomuto ustanovení projevil již Pospíšil v cit. spisu.

civilní a trestní. Trestní ochrana nastává dle § 51 našeho zákona při vědomém vsáhnutí do původského práva resp. při vědomém úplatném rozšiřování výrobků takového vsáhnutí. O trestní ochraně autorských práv jedná náš zákon v §§ 51—59; v §57 však též stanoví, že při odsouzení pro přečin dle § 51 autorského zákona má trestní soud k žádosti poškozeného vedle trestu uznati také na náhradu škody (tedy nárok civilněprávní), pokud výsledky trestního řízení umožňují spolehlivě posouditi soukromoprávní nároky. O ochraně civilní pak jednají §§ 60—62. Civilní ochrana autorských práv nastává i při nezaviněném porušení autorských práv.

Podle našeho zákona dopouští se vsáhnutí do autorského práva, kdo neoprávněně, to jest bez přivolení původcova, jeho právního nástupce nebo osoby, oprávněné k hájení původcových oprávnění, učiní disposici o díle, autor. zákonem výlučně vyhrazenou původci (§ 21 autor. zákona). O tom, co jsou výlučná oprávnění autora, ustanovuje náš zákon v §§ 23, 31, 37 a 40 (srov. shora). Jinaká porušení nejsou vsáhnutím v autorské právo v tech. smyslu. Zřetel k bernské úmluvě a změně poměry vyžadují toho, aby ustanovení dosavadního autorského zákona o porušení autorských práv byla v některých směrech změněna. Tak jmenovitě se navrhuje v naší osnově, aby se stanovilo, že chrání se stati, uveřejněné v novinách, i nepřeje-li si toho výslovně jejich autor. Feuillettonové romány, novely a jiná pojednání zábavného, vědeckého, technického nebo uměleckého obsahu, uveřejněné v denních listech anebo v periodických časopisech, nemají býti dle osnovy autor. zákona jinde otištěny bez původcova svolení, byť i by nebyla uvedena záповěď původcova všeobecně na čelním místě těch kterých listů (§ 27 osnovy). Dále se navrhuje ustanovení, že není dovoleno ani nepřímou bez svolení původcova přizpůsobiti dílo (adaptace) jako zpracovati román, novelu, báseň a pod. v jevištní nebo kinematografické dílo (zdramatizovati, zfilmovati) nebo naopak, pokud se tím nevytvoří nové samostatné dílo (§ 29 osnovy).

Ohledně hudebních děl navrhuje osnova, přihlížejíc k ustanovením bernské úmluvy, aby původcům hudebních děl příslušelo výlučné právo dovoliti, aby byla přenesena na nástroje, zhotovené po živnostensku k veřejnému mechanickému přednesu, aby byla veřejně provozována těmito nástroji; dále navrhuje, aby na nástrojích nebo deskách, válcích a podob. součástkách, na nichž jest dílo rozmnoženo, byl označen původce díla (§ 33 osnovy). Jak již pověděno, nechránilo dosavadní právo díla stavitelského umění. Přihlížejíc k bernské úmluvě, přijala osnova výslovné ustanovení, jímž se chrání díla stavitelského umění před napodobením (§ 37, 2. odst. osnovy).

Ochrana autorského práva není trvalá, nýbrž je časově obmezena. Ochramná doba byla v našem zákoně z r. 1895 stanovena zpravidla na 30 let, v zák. čl. XVI. z r. 1884 zpravidla na 50 let po smrti původcově. Naproti tomu většina států (Anglie, Francie, Belgie, Švédsko) stanovila delší ochramnou dobu. Hledíc k tomu, navrhuje též naše osnova (§ 42), aby původcovo právo k literárním, hudebním a uměleckým dílům trvalo po čas života a zpravidla 50 let po smrti původcově.

Po uplynutí ochramné doby stává se dílo volným. Zpracoval-li

ovšem někdo samostatně takové dílo, nebo je opatřil výkladem a pod., je to nové dílo, chráněné zákonem o původském právu.

Tolik uvedli jsme v hlavních rysech o původském právu a jeho ochraně. Jest jasno, že nová úprava tohoto právního odvětví je dnes akutní. Jest si proto přáti, aby osnova tohoto zákona, již před časem předložená Národnímu shromáždění, došla, třeba ještě po některých změnách ve smyslu přání interesovaných kruhů brzkého uzákonění.

Dr. Vladimír Procházka:

Přehled zákonodárství o placené dovolené dělníků a soukromých zaměstnanců.

Československo.

V Československu upravuje placenou dovolenou zaměstnanců všeobecně zákon ze dne 3. dubna 1925, č. 67 Sb. z. a n.; zvláštní ustanovení platí mimo to pro obchodní pomocníky a horníky.

Všeobecný zákon (č. 67/1925) vztahuje se na všechny zaměstnance, kteří vykonávají práce nebo služby na základě pracovního nebo služebního poměru a nevykonávají jich jako vedlejší zaměstnání a příležitostně, dále na učně; vyjmuti z jeho platnosti jsou však sezonní zaměstnanci, zemědělství a lesní dělníci na denní plat, domácí dělníci, ti zaměstnanci, pro něž stanoví dovolenou zvláštní zákony (obchodní pomocníci, horníci) a konečně státní a jiní veřejní zaměstnanci, jichž dovolená je upravena služebními předpisy. Dovolená činí 6 dní v roce po 1-ročním, 7 dní po 10-letém a 8 dní po 15-letém nepřetržitém zaměstnání v témž podniku nebo u téhož zaměstnavatele. Učňové mají již po půlročním nepřetržitém zaměstnání v témž podniku nebo u téhož zaměstnavatele nárok na 8 dní dovolené. Neděle a svátky připadající do dovolené počítají se do ní a platí se za ně. Do doby rozhodné pro dovolenou započítává se vojenská služba a čas, který zaměstnanec zmeškal pro nemoc, úraz, nebo jiné důležité příčiny týkající se jeho osoby, nevyvolané úmyslně nebo hrubou nedbalostí. Podmínkou pro udělení dovolené jest stálé a správné zachovávání doby pracovní, u učňů také pořádné docházení do živnostenských škol pokračovacích; neomluveně zmeškaná pracovní doba se odečte od dovolené. Dostal-li zaměstnanec výpověď, nebo vystoupil-li z práce z důvodu opravňujícího zrušiti smlouvu bez výpovědi, má nárok na poměrnou část dovolené. Naproti tomu nepřísluší dovolená zaměstnancům, kteří před jejím nastoupením byly propuštěni bez výpovědi z důležitých důvodů. Dovolená je placená; zaměstnanci přísluší po její dobu mimo veškeré sjednané přídavky náhrada mzdy, odpovídající průměrnému výdělku z posledních 4 týdnů před nastoupením dovolené, vypočítaná podle zásad nemocenského pojištění. Sociálně-pojišťovací příspěvky jest nutno po dobu dovolené platiti. Náhrada mzdy nepřísluší osobám, které v době dovolené pracovaly za úplatu pro osoby cizí. Dovolená se uděluje zpravidla od 1. května do 30. září; rozvrh určuje správa závodu po úradě s předsedou závodního výboru, resp. důvěrníkem zaměstnanců nebo nejstarším zaměstnancem. Platnost jednotlivých ustanovení tohoto zákona je domucující a nelze ji vyloučiti jednotlivými pracovními smlouvami.

Zákon z 16. ledna 1910, č. 20 ř. z., ve znění cís. nař. z 10. ledna 1915,